

Колєсніченко А.С.
асистент кафедри економічного аналізу та обліку
Національний технічний університет
«Харківський політехнічний інститут»
м. Харків
E-mail: anastasihpi@gmail.com

ВИКОРИСТАННЯ ЕВІТ ТА ЕВІТДА ПРИ ПЛАНУВАННІ ПРИБУТКУ СУБ'ЄКТА ГОСПОДАРЮВАННЯ

Планування та формування прибутку виступає складним і багатоаспектним процесом, який відтворює підсистему інтегрованого управління суб'єкта господарювання. При цьому реалізується аналіз фінансово-господарських зв'язків підприємства та показників економічної діяльності

періоду, що передує плановому.

Логічна послідовність та органічність планування прибутку обумовлює грошове оснащення виробничого й соціального розвитку підприємства, рівень дивідендних виплат його акціонерам або власникам. Крім цього, оптимальний план за прибутками необхідний економічному агенту для досягнення цілей податкового планування та визначення вартості власних активів [1, с. 61].

Питання економічної сутності прибутку та аналіз підходів до її визначення набули детального висвітлення у наукових здобутках вітчизняних та зарубіжних вчених та практиків в галузі управління й обліку, серед них роботи: В.В. Бочарова [2], Р. Horvath [4], О.А. Толпегіної [3], О.О. Терещенка [2] та ін. Однак, при всьому розмаїтті теоретичних і практичних методик щодо розкриття концептуальної основи категорії прибутку в діловому циклі підприємства завдання ефективного планування й аналізу механізмів формування показників прибутку залишаються актуальними та дискусійними в сучасних реаліях функціонування економічних управлінських систем.

Виконуючи аналітичну роботу щодо оцінки й прогнозування ключових індикаторів діяльності фірми, робити висновки, спираючись виключно на значення чистого прибутку, доцільно. Це обумовлює значну роль виконання порівняння через здійснення обліку критеріїв валового прибутку і очищеного прибутку. Очищений прибуток можна представити таким чином: *EBIT* (який існує до виплати податків і відсотків) і *EBITDA* (який не враховує податки, відсотки і амортизаційні відрахування).

Не дивлячись на відсутність законодавчо встановленого порядку розрахунку й відтворення у звітній документації даних показників, українські компанії активно впроваджують практику порівняння прибутковості, опираючись саме на них. Так, оператор мобільного зв'язку lifecell, підводячи фінансові та операційні підсумки діяльності за перший квартал 2017 р., оприлюднив, що за минулий період операційний дохід lifecell збільшився на 4,2% за рік, до 1180,2 млн гривень (1132,6 млн гривень в першому кварталі 2016 р.). Збільшенню доходу сприяло зростання прибутку від споживання

мобільного Інтернету і 3G-послуг. Показник EBITDA, за даними першого кварталу 2017 р. знизився за рік на 10,2% до 319,7 млн гривень (356,1 млн гривень в першому кварталі 2016 р.), в результаті чого маржа EBITDA склала 27,1% в першому кварталі 2017 р. (31,4% в першому кварталі 2016 р.) [5].

Іноді фінансово-економічний показник ефективності і прибутковості підприємства *EBIT* називають операційним прибутком, розрахунок якого буде ґрунтовним у випадках, якщо сума виплачуваних відсотків досить велика. Якщо відсотки до сплати відсутні або вони обіймають незначну частку у складі прибутку, з метою планування використовується величина балансового прибутку.

На піку вартісно-орієнтованої піраміди показників розглядають показник економічної доданої вартості. Показник EBIT та витрати на капітал знаходяться в основі дерева розрахунку EVA. Вибір доходів від операційної діяльності до сплати податків як бази для розрахунків уможливорює використання пропонованої системи показників, зокрема, для цілей порівняльного аналізу в міжнародному вимірі. Розщеплення EBIT на окремі фактори впливу дає змогу проводити їх ефективний моніторинг і аналіз відхилень.

В системі планування результатів діяльності суб'єкта господарювання необхідно зафіксувати ще один важливий індикатор, який характеризує результативність підприємства, а також його здатність генерувати грошові потоки за результатами операційної діяльності. Цей показник отримав назву EBITDA. Через систему факторів впливу можна з'ясувати, яким чином зміни в різних типах витрат, ціноутворенні, обсягах реалізації впливають на індикатори EBITDA та EVA [3, с. 81].

Параметр EBITDA спочатку було впроваджено для розрахунку можливості погасити компанією власні борги. Цей індикатор, разом з показником чистого прибутку, відображає розмір платежів, які суб'єкт господарювання планує здійснити в терміновому періоді.

EBITDA ілюструє дохід, який підприємство отримує в поточному періоді, що надає можливість перенесення на майбутні періоди, доводячи

раціональність його використовується для оцінки рентабельності вкладень і можливості самофінансування.

EBITDA дозволяє порівнювати компанії незалежно від типу і облікової політики. При цьому, на процес порівняння не впливають розмір інвестицій, кредитне навантаження і режим оподаткування.

Головний недолік параметра EBITDA полягає в тому, що він не враховує потребу компанії у грошових вливаннях на покриття амортизаційних відрахувань. Підприємства, у яких значна частка витрат йде на амортизацію, зокрема: важка промисловість, видобуток природного сировини, будівництво тощо - намагаються частіше демонструвати цей параметр, адже їх прогностичний прибуток в такий спосіб стає більш привабливим для інвесторів. Тому інвестори розглядають EBITDA разом з EBIT.

Крім цього, недоліком використання EBITDA і EBIT є той факт, що при розрахунку беруться до уваги результати не тільки профільної діяльності, а й одноразові надходження. Як наслідок, це заважає аналізувати компанію. Для нівелювання впливу такого «інформаційного шуму», при розрахунках віднімають інші доходи або використовують показник операційного прибутку і таким чином прогнозують здатність фірми генерувати грошовий потік. Однак, при цьому виникає проблема, що ці додаткові операції можуть викликати фінансові маніпуляції, а показники в результаті виявляться завищеними або заниженими.

Таким чином, показники прибутку EBITDA і EBIT не вказуються в звітності, але активно використовуються управлінцями у фінансовому моделюванні бізнес-процесів, бюджетуванні доходів і витрат та плануванні прибутку суб'єкта господарювання, при оцінці проектів, і цікавлять інвесторів.

Список використаної літератури

1. Бочаров, В.В. Финансовый инжиниринг [Текст] / В.В. Бочаров. – СПб.: Питер, 2004. – 400 с.
2. Терещенко, О.О. Системи показників у концепції фінансового контролінгу у

сфері бізнесу / О.О. Терещенко, М.В. Стецько // Фінанси України. – 2013. – № 11. – С. 66-83.

3. Толпегина, О. А. Показатели прибыли: экономическая сущность и их содержание [Текст] / О.А. Толпегина // Экономический анализ: теория и практика. – 2008. – № 20(125). – С. 10-14.
4. Horvath P. Controlling / P. Horvath. – 10 Aufl., überarb. – München : Vahlen, 2006. – S. 543-546.
5. lifecell объявил результаты первого квартала 2017 г.: доход вырос на 4,2%, количество активных абонентов уменьшилось на 14,4% (до 8,9 млн человек) [Электронный ресурс] / ІТСua. – Режим доступа: <https://www.lifecell.ua/uk/>.